Çok Modlu Metinlerde Dinleme/İzleme Sürecini Yönetme ve Anlam Oluşturma

"Bir Diyeceğim Var!" temasında ele alınan çok modlu metinlerde dinleme/izleme sürecini (öncesi, sırası ve sonrası) bilinçli stratejilerle yönetir. · Dinlenen/izlenen çok modlu metindeki dilsel, görsel ve işitsel unsurların bütünlüğünden hareketle açık ve örtük iletileri çözümler. · Konuşmacının/üreticinin bakış açısını, argümanlarını, üslubunu ve bilgi kaynaklarının güvenilirliğini eleştirel bir gözle değerlendirir.

HATIRLAYALIM

- Dinleme/izleme süreci; öncesinde amaç belirleme ve tahmin, sırasında katmanları takip edip not alma, sonrasında ise özetleme ve eleştirel değerlendirme aşamalarından oluşur.
- Çok modlu metinlerde anlam; dilsel, işitsel (vurgu, tonlama, müzik), görsel (ışık, renk, kamera açısı) ve bedensel (jest, mimik) katmanların etkileşimiyle kurulur.
- Doğrudan söylenen yargılar açık ileti; semboller, ironi, görsel-işitsel uyum/karşıtlık yoluyla sezdirilen anlamlar ise örtük iletidir.

1 EŞLEŞTİRME

Çok modlu metinlerin iletişim katmanlarını ve kavramlarını açıklamalarıyla eşleştiriniz.

Dilsel Katman	İşitsel Katman	Görsel Katman	Örtük İleti
Kelime ve üslup	Vurgu, ton ve müzik	Işık, renk ve açı	Alt metin anlamı

- ☐ 1. Dilsel Katman
- ☐ 2. İşitsel Katman
- ☐ 3. Görsel Katman
- ☐ 4. Örtük İleti

a) Doğrudan söylenmeyip göstergeler arası ilişki ve alt metinle sezdirilen anlam
b) Kamera açısı, ışık-gölge, renk paleti, grafik ve sembollerden oluşan boyut
c) Kelime seçimi, terimler, söz sanatları ve cümle yapılarından oluşan boyut
d) Ses tonu, vurgu, konuşma hızı, duraklama ve fon müziğinden oluşan boyut

2 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Çok modlu metinlerde anlam oluşturma süreciyle ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

Çok Modlu	Anahtar Not	Geçiş İfadesi	Kanıt Sorgusu
Tüm katmanlar kurucu	Kavram odaklı kayıt	Yön değiştiren bağlaç	Eleştirel denetim

	D	Y
Çok modlu metinlerde görsel ve işitsel ögeler yalnızca süsleme amaçlıdır, anlama katılmaz.	☐	☐
Dinleme/izleme sırasında her cümleyi kelimesi kelimesine yazmak yerine anahtar kavramlar not alınmalıdır.	☐	☐
'Bununla birlikte, öte yandan, fakat' gibi geçiş ifadeleri düşüncenin yön değiştirdiğini gösterir.	☐	☐
Eleştirel dinlemede konuşmacının iddialarını nesnel kanıtlarla destekleyip desteklemediği sorgulanır.	☐	☐

3 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki dinleme/izleme süreci basamaklarına göre aşağıdakilerden hangisi 'dinleme/izleme öncesi' aşamasında yapılır?

DİNLEME / İZLEME SÜRECİNİ YÖNETME AŞAMALARI

1. Süreç Öncesi Hazırlık	2-3. Sırası ve Sonrası
Başlık/görsel tahmini ve amaç	Not alma, özet ve eleştirel analiz

(A) Başlık ve görselden hareketle tahminde bulunup amaç belirlemek
(B) Konuşmacının vurgu ve tonlamasını takip ederek not almak
(C) Metindeki örtük iletileri çözümleyerek ana düşünceyi özetlemek
(D) Kanıtların güvenilirliğini başka kaynaklarla karşılaştırmak

4 KISA CEVAP

'Teknoloji insanları kaynaştırıyor' dış sesi duyulurken aynı masada birbirine bakmadan telefona gömülmüş insanların

ÇOK MODLU METİNLERDE KATMANLAR ARASI KARŞITLIK (İRONİ)

Sözlü Katman: "Teknoloji insanları birbirine yaklaştırıyor."

Görsel Katman: Aynı masada birbirine bakmayan insanlar -> Örtük İleti!

5 DOĞRU MU, YANLIŞ MI?

Anlam oluşturma ve medya okuryazarlığıyla ilgili ifadelerden doğru olanlara D, yanlış olanlara Y yazınız.

	D	Y
İzleme sonrasında başlangıçtaki tahminlerle ulaşılan sonucu karşılaştırmak üstbilişsel farkındalığı artırır.	☐	☐
Konuşmacının ünlü biri olması, söylediği tüm sözleri kanıt aramadan doğru kabul etmek için yeterlidir.	☐	☐
Ses tonu ve beden dili sözlü mesajla çeliştiğinde ironi algısı veya güven kaybı oluşur.	☐	☐
Dijital içeriklerde bağlamından koparılmış kesitlere karşı çapraz kaynak kontrolü yapılmalıdır.	☐	☐

6 TABLOYU TAMAMLA

Görsel-işitsel anlatım unsurlarını izleyici üzerinde oluşturdukları anlam etkisine göre tamamlayınız.

Çok Modlu Gösterge	Kullanım Biçimi	Oluşturduğu Anlam / Etki
Kamera Alt Açısı	Konuyu aşağıdan yukarıya çekme	
Yakın Plan (Detay) Çekim	Yüz ifadelerine (mimiklere) odaklanma	
Vurgu ve Duraklama	Anahtar cümleden önce sesi yükseltip susma	
Kanıt ve İstatistik Sunumu	Doğrulanabilir bilimsel veri paylaşma	

7 BOŞLUK DOLDURMA

Cümlelerdeki boşlukları kutudaki kavramlarla tamamlayınız.

ÇOK MODLU METİN, TEZ (İDDİA) VE MANİPÜLASYON DENETİMİ

Çok Modlu Metin (Bütüncül Gösterge) · Tez (Merkezî İddia) · Manipülasyon

Bilgi kaynaklarının güvenilirliği çapraz kontrolle denetlenmelidir.

çok modlu | manipülasyon | monolog | tez

1. Yazı, ses, görüntü ve beden dili gibi birden fazla gösterge dizgesinin birleştiği metinlere _____ metin denir.
2. Tartışmacı ve ikna edici bir konuşmada konuşmacının savunduğu temel iddiaya _____ adı verilir.
3. İzleyiciyi tek taraflı duygusal kurguyla yanıltmaya ve yönlendirmeye _____ denir.

8 EŞLEŞTİRME

Dinleme/izleme türlerini ve beden dili kavramlarını açıklamalarıyla eşleştiriniz.

Empatik Dinleme	Eleştirel İzleme	Jest	Mimik
Duygudaşlık kurma	Kanıt ve tutarlılık	El, kol, baş hareketi	Yüz ve göz ifadeleri

- ☐ 1. Empatik Dinleme
- ☐ 2. Eleştirel Dinleme
- ☐ 3. Jest
- ☐ 4. Mimik

a) Konuşmacının mesajı desteklemek için yaptığı el, kol ve baş hareketleri

b) Öne sürülen iddiaları kanıt, tutarlılık ve tarafsızlık açısından sorgulama

c) Konuşmacının kendisini onun yerine koyarak duygu ve düşüncesini anlama

d) Duygu ve düşüncelerin kaş, göz ve yüz kaslarıyla dışa vurulması

9 SIRALAMA

Görseldeki 'Bir Diyeceğim Var!' temalı çok modlu bir söyleşiyi izleyip çözümleme basamaklarını uygulama sırasına diziniz.

1. İzleme Öncesi	2. İzleme Sırası	3. Özetleme	4. Değerlendirme
Tahmin ve amaç	Katman ve not takibi	Açık ve örtük ileti	Güvenilirlik denetimi

- ☐ İzleme sırasında dilsel, işitsel ve görsel katmanların uyumunu takip ederek anahtar noktaları not alma
- ☐ Konuşmacının argümanlarını, tutarlılığını ve kaynak güvenilirliğini eleştirel süzgeçten geçirme
- ☐ İzleme öncesinde söyleşinin başlığını ve görselini inceleyerek amaç belirleme ve tahminde bulunma
- ☐ İzleme sonrasında alınan notlardan hareketle metnin tezini, açık ve örtük iletilerini özetleme

10 ÇOKTAN SEÇMELİ

Görseldeki konuşma kesitinde yer alan 'Son 50 yılda sıcaklıklar 1,2 °C arttı; bu acı tablo hepimizin vicdanını sızlatmalıdır'

ELEŞTİREL DİNLEMEDE NESNEL VERİ VE ÖZNEL YARGI AYRIMI

Nesnel: "1,2 °C arttı" (Kanıtlanabilir) · Öznel: "Vicdanımız sızlamalı" (Duygusal

Eleştirel dinleyici, bilimsel kanıtlar ile kişisel yorumları birbirinden ayırt eder.

A) İlk bölüm kanıtlanabilir nesnel veri, ikinci bölüm öznel yargıdır.

B) Cümlenin tamamı kişisel beğenileri yansıtan öznel yargıdır.

C) Cümlenin tamamı bilimsel olarak kanıtlanabilir nesnel yargıdır.

D) Konuşmacı birbiriyle çelişen iki karşıt tez öne sürmüştür.

11 ŞİFRELİ KELİME

İpuçlarına karşılık gelen kavramları yazarak anahtar kelimeyi bulunuz.

- Söylenen sözün tam tersini kastederek yapılan ince alay ve karşıtlık (5 harf) ☐☐☐☐☐
- Kelime seçimi, cümle yapıları ve söz sanatlarından oluşan metin katmanı (6 harf) ☐☐☐☐☐☐
- Tartışmacı bir konuşmada savunulan temel düşünce, iddia (3 harf) ☐☐☐
- Doğrudan söylenmeyip göstergelerle sezdirilen alt metin iletisi (5 harf) ☐☐☐☐☐
- Duygu ve düşüncelerin yüz ifadeleriyle dışa vurulması (5 harf) ☐☐☐☐☐

Turuncu kutulardaki harfler yukarıdan aşağıya:

_____

12 AÇIK UÇLU · DÜŞÜN

Çok modlu bir metni dinlerken/izlerken yalnızca sözlü ifadeleri takip edip görsel ve işitsel katmanları göz ardı etmek anlamı nasıl etkiler?